

Kulttuurilautakunta 13.06.2023 § 32

§ 32

Omatoimikirjastojen käytösääntöjen hyväksyminen

Valmistelijat / lisätiedot:
Nyberg Ritva

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kulttuurijohtaja Tommila Susanna

Kulttuurilautakunta päättää hyväksyä omatoimikirjastojen käytösäännöt Espoon kaupunginkirjaston osalta.

Käsittely

Päätös

Kulttuurilautakunta:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Yleisistä kirjastoista annetun lain (29.12.2016/1492 14§:n) mukaan kunta voi hyväksyä yleisen kirjaston käytösäännöt, joilla edistetään kirjaston sisäistä järjestystä, turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Käytösäännöissä voidaan antaa määräyksiä kirjaston tilojen ja omaisuuden käytön ohella kirjastoaineiston lainaamisesta, varaamisesta, palauttamisesta ja palauttamisen määräajoista sekä lainauskiellosta, kirjaston käyttökiellosta ja maksuista. Lain mukaan kirjaston käyttäjän on myös käytädyttävä kirjastossa asiallisesti ja käsiteltävä kirjaston aineistoa ja muuta omaisuutta huolellisesti. Kirjasto on yleinen paikka, jossa noudatetaan järjestyslakia (612/2003). Järjestyslain nojalla kirjastossa on kiellettyä muun muassa päihteiden käyttö, järjestyksen häiritseminen esim. meluamalla ja toista henkilöä uhkaava käytös joko fyysisesti tai sanallisesti.

Kirjastojen palveluvalikoiman osaksi on kaikissa Helmet-kaupungeissa viime vuosina vakiintunut omatoimikirjastopalvelu, jonka puitteissa tilat ja osa palveluista ovat asiakkaiden käytössä silloinkin, kun henkilökuntaa ei ole paikalla. Tällä tavoin on voitu lisätä palvelujen saatavuutta ja tilojen käyttötehokkuutta ilman merkittäviä lisäkustannuksia. Palvelu on ollut huomattavan suosittu.

Omatoimipalvelu on syntynyt palvelu edellä, eikä kirjastojen käytösäännöissä ole aiemmin ollut mitään erillisiä määräyksiä kirjaston omatoimikäyttöön liittyen. Kullakin kaupungilla on ollut omat omatoimikäytön ohjeensa, mutta niitä ei ole käytösääntöjen tapaan annettu hallintopäätöksenä eikä niillä voida siten suoraan synnyttää asiakkaille velvollisuuksia. Joissakin Helmet-kirjastoissa on esiintynyt omatoimikäyttöön liittyviä järjestyshäiriötilanteita, ja Helmet-kaupungit

ovatkin päättäneet valmistella yhdessä kirjaston omatoimikäyttöä koskevat käyttösäännöt.

Omatoimikäyttösääntöjen tavoitteena on ensinnäkin selkiyttää asiakkaan erityisiä velvollisuuksia kirjastossa henkilökunnan poissa ollessa asioitaessa velvoittamalla henkilökohtaiseen tunnistautumiseen kirjastoon saavuttaessa sekä kirjastossa esillä oleviin poistumisohjeisiin tutustumiseen. Tämän lisäksi pyrkimyksenä on yhtenäistää alle 15-vuotiaiden lasten omatoimiasiakkaaksi tulon prosessia tasapainoisesti yhteensovittaen lasten turvallisuuteen liittyvät näkökohdat sekä lapsillekin kuuluvan oikeuden käyttää monipuolisesti kirjaston palveluita. Kolmanneksi tarkoituksena on mahdollistaa määräaikaisen kirjastolain 15 §:n mukaisen käyttökiellon määrittäminen koskien pelkkää omatoimikäyttöä niissä tapauksissa, joissa asiakkaan käyttösääntöjen rikkominen ajoittuu nimenomaan vain omatoimiaikaan. Tällä hetkellä ainoana käyttösääntöjen mahdollistamana menettelynä on ollut käyttökiellon antaminen koskien kaikkea kirjastonkäyttöä, eikä tämä ole aina oikeasuhteinen seuraamus silloin kun käytön ongelmat ovat liittyneet lähinnä omatoimiseen asiointiin.

Omatoimikirjaston asiakkaaksi pääseminen edellyttää voimassa olevaa Helmet-kirjastokorttia, johon on rekisteröity omatoimikirjaston käyttöoikeus. Samassa yhteydessä kaikille omatoimiasiakkaille on mahdollista jakaa tietoa omatoimiasiointiin liittyvistä velvollisuuksista ja turvallisuusnäkökohdista. Käyttöoikeuden saa käymällä missä tahansa Helmet-kirjastossa, jossa asiakastietoihin lisätään käyttöoikeus. 15 vuotta täyttänyt asiakas voi rekisteröityä omatoimikirjaston käyttäjäksi. Huoltaja tai muu lakisääteinen edustaja voi myöntää alle 15-vuotiaalle luvan käyttää omatoimikirjastoa itsenäisesti antamalla tähän suostumuksen.

Omatoimiaikana kirjastoon pääsee sisään tunnistautumalla kirjastokortilla ja pin-koodilla. Jokaisen asiakkaan on kirjaututtava sisään henkilökohtaisesti. Asiakkaan tulee varmistaa, ettei kirjastoon tule samalla ovenavauksella sisään muita henkilöitä. Poikkeuksena ovat aikuisen kanssa kirjastoon tulevat, alle 15-vuotiaat lapset, jotka asioivat tällöin omatoimikirjastossa kyseisen aikuisen vastuulla.

Muutoksella pyritään lisäämään asiakkaiden tietoisuutta omatoimikirjastoissa asioimisesta ja täten lisäämään omatoimikirjastojen turvallisuutta, ehkäisemään ilkivaltaa ja takaamaan mahdollisimman laajat aukioloajat. Ilkivallan vuoksi omatoimikirjastojen aukioloaikoja on jouduttu supistamaan ja häiriökäyttäytyminen on myös lisännyt asiakkaiden turvattomuuden tunnetta. Muutoksella pyritään myös siihen, että omatoimikirjastoja käyttävien alle 15-vuotiaiden lasten huoltajat ovat entistä paremmin selvillä siitä, missä heidän lapsensa viettävät aikaansa. Muutoksen tarkoitus on lisätä ymmärrystä siitä, että jokainen asiakas on kirjaston tiloissa käydessään velvollinen edistämään tilan siisteyttä, viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Uusien omatoimikäyttösääntöjen on tarkoitus astua voimaan 1.11.2023 lukien. Helmet-kirjastojen yhteinen asiakastiedotus ja ennakkorekisteröitymismahdollisuuden tarjoaminen tapahtuu 1.9.-31.10.2023.

Päätöshistoria

Liitteet

1 Omatoimikäytösäännöt_Valmis

Oheismateriaali

Tiedoksi